

PhDr. Fr. Bednář: Zápas moravských evangelíků o náboženskou svobodu v letech 1777—1781. — Praha, Čes. spol. nauk, 1931, ss. 642 in 8. — Dílo Bednářovo skládá se ze dvou částí: z podrobného vlastního zpracování předešlého k tolerančnímu patentu na Moravě a pak z vydání pramenů. Povinnost referentova je velmi nesnadná, chce-li spravedlivě zvážit zásluhy, protože obě tyto části jsou velmi pečlivě pracovány a metodicky s akribií předních historických studií. Také oceniti význam díla je těžko, když vlastně máme opět velmi málo prací k církevním dějinám doby nové u nás, ale tuším, že hodnota Bednářovy práce vynikne nejlépe ze stručného nástinu obsahu: Po nástinu vývoje náboženských poměrů na Moravě od Bílé hory až do Marie Terezie B. sleduje hnutí evangelíků ve třech velikých oddílech místně oddělených, a to na Valašsku, na jižní Moravě a na Českomoravské vysočině. Hned v 1. oddíle se setkáváme s momenty dramatickými, když jesuitští kazatelé předstírali toleranční patent již v dubnu 1777, aby vylákali evangelíky z jejich úkrytů a pak molili je spíše obrátiti na svou víru. Ale tento vpravdě jezovitský trik se obrátil proti vlastním osnovatelům, neboť hnutí za svobodu náboženskou rostlo přímo lavinovitě, takže se pokusilo i vystoupiti na kongresu těšínském. Pro stanovisko vlády vznikl konflikt mezi císařovnou a Josefem II. Právnicky nejzajímavější je instituce soudu »iudicium delegatum mixtum«, který existoval 1777—1789 a jehož úkolem vedle stíhání evangelíků byla i správa pro rekatolisaci. Evangelíci z jižní Moravy měli snažší posici oporou o evangelíky uheršské, ale projevíli stejnou neústupnost jako valaští a českomoravští, kde vlastně udála se poslední etapa boje o toleranční patent. Edice pramenů doplňuje vývody autorovy, ale sama o sobě má význam jako dokumenty pro toleranční patent, jehož jubileum bylo zaznamenáno touto knihou nejlépe ze všech publikací, které byly loňského roku vydány. Ča.

K. Kochannyj-Goralčuk: Podkarpatská Rus v minulosti a přítomnosti. — Praha, 1931. Stát. nakladatelství. ss. 160 in 16. (Knihy pro každého, 38.) Kč 7.50. — Podkarpatská Rus je stále pro většinu československých občanů terra ignota a proto je vítána práce, která věcně s ní nás seznamuje. Tato knížka je vskutku velmi dovedným průvodcem, zpracovaným na množství literatury. Vlastně její autor postupuje od minulosti do přítomnosti, jak to nadepsal již v podtitulu, čímž získává historický podklad pro dobu nejnovější. Zhuštěně, ale zcela výstižně podává se tu historie P. Rusi a protože nemáme vlastně kromě historického nástinu Kadlcova (z r. 1920) dějiny její zpracovány, je nám to tím vítanější. Rozvržení látky je provedeno na jednotlivé kapitoly, což je zvláště výhodné pro dobu novější. Tak je tu podán statistický i hospodářský přehled P. Rusi, podobně jako je stručně vylíčena i politická základna. Tím knížka se stává pro nás důležitou a je možno říci, že po Mendlově hospodářském vývoji Evropy pořadatelský »Kniha pro každého« dobře volilo. Ča.

Dr. Alfons Schmitt: Die weltwirtschaftskrise. Wirtschaftsprobleme der Gegenwart. Sešit 15. Junker und Dünhaupt Verlag (Bedin 1931). 70 stran; cena Kč 30.—. — Celé dílo rozpadá se na tři kapitoly: 1. dosavadní průběh krise, za 2. domnělé a skutečné činy krise, za 3. léčení krise. První kapitola je nejlepší částí této práce. Opírá se o statistická data hlavně archivu berlínského ústavu pro zkoumání konjunktury, sleduje autor jednak všeobecně, jednak v jednotlivých státech hospodářské poměry: klesající diskontní sazby, paniku na bursách, klesající křivku mezinárodního obchodu, pokles cen surovin agrárních produktů, jakož i vzrůstající nezaměstnanost. Tyto příznaky nenastávají stejnou dobu ve všech státech. Nejprve jsou postiženy státy agrární a produkující hlavně suroviny. Podrobně zabývá se pak autor poměry v Německu, v Anglii, ve Spojených státech severo-amerických a ve Francii, ve dru-